

૧૨થોશતી ધર્મ શિક્ષણ માળા - પુસ્તક પહેલું.

૧૨થોશતી ધર્મ સંબંધી પ્રશ્નોત્તર.

૨૬૮.
સપ્તમાર

એરવદ લવનજ જમશેદજી મોદી, બી. એ.

III
1923

13-9-1923
ચોથી આવૃત્તિ.

237

છપાવી પ્રગટ કરનાર

૧૨થોશતી ધર્મ સંબંધી કેળવણી આપનારી

અને

જ્ઞાન ફેલાવનારી મંડળી.

૧૯૨૨.

૨૦૭૫૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૭૫૬ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ જરૂરિયાતી સંપ્રદાયોના
પ્રશ્નોનાર

વિષય પૃષ્ઠ ૫૬૨૫

જૂરથોરતી ધર્મ શિક્ષણ માળા-પુસ્તક પેહલું.

જૂરથોરતી ધર્મ સંબંધી પ્રશ્નોત્તર.

લખનાર

ચૈરવદ જીવનજી જમશેદજી મોદી, બી. એ.

ચોથી આવૃત્તિ.

છપાવી પ્રગટ કરનાર

જૂરથોરતી ધર્મ સંબંધી ફેળવણી આયનારી

અને

જ્ઞાન ફેલાવનારી મંડળી.

૧૯૨૨.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૦૮૫૬

પટ્ટ ૪૪૨૧૬

આ પુસ્તક ધી જ. ન. પીતીત પારસી આરફનેજ ફેપતન પ્રિન્ટીંગ
વર્કસ નં. ૧૪૧, લાલબાજ, પરેલ, મુંબઈમાં મી. બેહેરજી બી.
મીઠાઈવાલાએ છાપ્યું છે, અને નરથોક્તી ધર્મ સંબંધી
કેળવણી આપનારી અને જ્ઞાન ફેલાવનારી મંડળીના
સંકલ્પે સમસ્ત-કલ-કલમા ડા. જીવનજી નમરોદજી
મોદી, બી. એ., પીએચ. ડી., સી. આઈ. ઈ. એ
મંડળીને માટે પારસી પંચાયતની આફીસ,
નાં ૨૦૯, હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ,
મધ્યેથી પ્રગટ કીધું છે.

પુલાસા.

જૂરથોશતી ધર્મ સંબંધી કેળવણી આપનારી
અને જ્ઞાન ફેલાવવારી મંડળી.

આપણા ટોલામાં ધર્મ સંબંધી કેળવણી આપવા
અને જ્ઞાન ફેલાવવા માટે એક મંડળી, ઉપલે નામે તા. ૦
૧૦ મી જુલાઈ ૧૯૦૩ ને દિને સ્થાપવામાં આવી
હતી. એ મંડળીએ ધર્મ સંબંધી કેળવણી આપવા
માટે ત્રણ ચોપડીઓ લખાવવાને ઠેરવ્યું છે. તેમાંની આ
પહેલી સને ૧૯૦૭ માં, ૧૯૦૮ માં અને ૧૯૧૪ માં
પ્રગટ કરવામાં આવી હતી. આ તેની ચોથી આવૃત્તી છે.
એ ચોપડીઓ તૈયાર કરાવવા માટે એ મંડળીએ
નેમેલી બુક-કમીટી જેણે આ ચોપડી તપાસી હતી,
તે નીચલા સભાસદોની બનેલી હતી :-

શમસુલઓલમા દસ્તુર દારાબજી પેશોતનજી
સંજ્ઞણા, બી. એ.

દસ્તુર કેબસરૂ જામારુપજી જામારુપઆશાના.

શેઠ ખરશેદજી રૂસ્તમજી કામા.

એરવઢ એદલજી કેરસાપજી આંટીયા.

શેઠ પેસતનજી કુવરજી મોતીવાલા, એમ. એ.,

એલ એલ. બી.

એરવઢ બહુમનજી નશરવાનજી ધાલર, એમ. એ.

શેઠ માણેકજી કાવસજી પટેલ.

શેઠ રૂસ્તમજી કાવસજી પારખ.

શેઠ બેહરામગોર તેહમુરસ અ'કલેસરીયા,
એમ. એ.

શેઠ જીજીભાઈ પેસતનજી મીસ્તરી, એમ. એ.

શેઠ રૂસ્તમજી પેસતનજી મસાની, એમ. એ.

ડા० માણેકજી ખમનજી દાવર, એમ. એ.,
પીએચ. ડી.

શેઠ સોરાખજી જમશેદજી બલસારા, એમ. એ.,

એરવદ જીવનજી જમશેદજી મોદી, ખી. એ.,
ઓ. સેક્રેટરી.

એ કમીટીએ કારોબાર મંડળીની બાહાલીથી એ
ચોપડીઓ લખવાતું કામ નીચલા ત્રણ ગ્રહસ્થાને
સોંપ્યું હતું.

શેઠ પેસતનજી કુવરજી મોતીવાલા

શેઠ સોરાખજી જમશેદજી બલસારા

એરવદ જીવનજી જમશેદજી મોદી.

એઓમાંથી આ ચોપડી એરવદ જીવનજી જમશે-
દજી મોદીએ તૈયાર કીધી હતી. તેનું લખાણ પેહેલ-
વહેલે યુક-કમીટીના સઘળા સભાસદોમાં ફેરવવામાં

આવ્યું હતું. ત્યાર પછી તે બુક કમીટીની ત્રણ સભાઓમાં તપાસવામાં આવ્યું હતું. ત્યાર પછી તે કેટલાક ફેરફારો સાથે છપાવવામાં આવ્યું હતું. તેના છાપેલા મુદ્રે સર્વ સભાસદોને પહોંચાડવામાં આવ્યા હતા. તેઓએ તે તપાસવા પછી બુક કમીટીની બીજી ૪ સભાઓ મળી હતી. તે સભાઓમાં તે ઉપર ફરીથી વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો.

એ ચોપડીના છાપેલા મુદ્રેની અડેક નકલ આપણી અત્રેની બહાર પારસી સ્કુલોના વડા ઉસ્તાદો ઉપર મોકલી આપવામાં આવી હતી અને તે સાહેબોએ કરેલી સુચના ઉપર ધ્યાન આપવામાં આવ્યું હતું. એ સાહેબોએ સામાન્ય રીતે એ ચોપડી માટે પોતાની પસંદગી જણાવી છે. તેઓની પસંદગીના શબ્દો સેવટે આપ્યા છે.

આ ચોપડી તપાસનાર બુક-કમીટી આપણા ભણેલા દસ્તુરો, એરવદો અને બેહદીનોની બનેલી છે. તે સાહેબોની બારીક બીન તપાસમાંથી તે પસાર થઈ છે. વલી તે પારસી સ્કુલોના વડાઓની પસંદગી પામી છે. માટે મંડળી આશા રાખે છે કે તે સર્વની પ્રસન્તા પામશે અને સર્વ જૂરથોશતી માળાપો આ પુસ્તક પોતાનાં કુટુંબમાં દાખલ કરી પોતાનાં બચ્ચાઓને તેથી ધર્મ કેળવણી આપશે. જૂરથોશતી સ્કુલોના વડા શિક્ષક

સાહેબોને પણ કમીટી અરજ કરે છે કે તેઓએ એ
ચોપડી પોતાની સ્કુલોમાં ધર્મ શિક્ષણ માટે દાખલ કરવી.

રોજ ૨૦ મે માહ ૭ મે શાહાન. }
શાહી તા. ૨૮ મી માર્ચ ૧૯૨૩. }

કારોબાર મંડળીના હોકમથી

જીવનજી જમશેદજી મોદી

ઓ. સેક્રેટરી.

કેટલીક પારસી સ્કુલોના વડાઓનાં આ ચોપડી બાબે મતો.

શેઠ ડાસાભાઈ નશરવાનજી વાડીયા, એમ. એ., તે સર
જમશેદજી જીજીભાઈ પારસી બેનીવોલન્ટ ઇન્સ્ટીટ્યુશનના
પ્રીન્સીપલ, તા. ૭ મી નવેમ્બર ૧૯૦૬ નાં પત્રમાં જણાવે છે કે:—

“ I think this Catechism will do very
well ”

શેઠ ફરામજી બમનજી માસ્તર, બી. એ., તે ફર્ટ
એન્ડ પ્રોપ્રાયટરી હાઇ સ્કુલના હેડ માસ્તર, તા. ૭ મી નવે-
મ્બર ૧૯૦૬ નાં પત્રમાં જણાવે છે કે:—

“ I approve of all the questions and
answers ”

શેઠ એદલજી દોરામજી તલાટી, બી. એ., તે એલ્ફીન્સ્ટન
હાઇ સ્કુલના માજી પ્રીન્સીપલ, તા. ૧૬ મી નવેમ્બર ૧૯૦૬
નાં પત્રમાં લખે છે કે:—

“ The compiler has produced a Catechism
which may be acceptable to Parsis of all
shades of opinion, for which, in my opinion,
he deserves to be complimented. ”

એરવદ પાઠનજ દોરાબજ પાવરી, બી. એ., તે ધી બેરામજ જજબાધ ચેરીટેબલ ઈન્સ્ટીટ્યુશનના ધર્મ શિક્ષક, તા. ૧૨ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૬ નાં પત્રમાં લખે છે કે:—

“ I have much pleasure to say that I found the subject-matter very interesting and quite suitable to Parsi children. It is a happy idea to take up the text of the well-known Confession of the Faith-‘Mazdayasno-Ahmi’, word by word, to explain the essential principles of Zoroastrianism. Looking to the difficulty of framing good Catechism, the author has succeeded very well in his effort. ”

જરથોશ્તી ધર્મ સંબંધી પ્રશ્નોત્તર.

(૧) માણસ માટે જરૂરની ચીજ દીન.

સવાલ—આપણુ માણસજાતનાં લલાંને માટે સર્વથી જરૂરની ચીજ શું છે ?

જવાબ—દીન.

સ૦—દીન એટલે શું ?

જ૦—દીન એટલે એક કાયદો, જે આપણને કાંઈ દેખાડે, કાંઈ શિખાડે, કાંઈ બહિર કરે.

સ૦—દીન શું દેખાડે ?

જ૦—દીન આપણને એક લલો માર્ગ દેખાડે કે જે માર્ગે આપણે (ક) આપણા ખુદા તરફની (ખ) આપણી આત્મબાંધુતાઓ તરફની (ગ) આપણા પોતા તરફની દુરજ સમજાયે.

સ૦—ત્યારે આપણુ માણસજાતને આપણી દુર-જનો માર્ગ દેખાડનાર દીન એકજ હોવી જોઈએ ?

જ૦—હા. અલગતે એકજ હોવી જોઈએ.

સ૦—ત્યારે જૂદી જૂદી દીનો હોવાનું કારણ શું ?

જા૦—જૂદા જૂદા દેશમાં અને જૂદે જૂદે વખતે જૂદાં જૂદાં માણસોને તે માર્ગ પોતપોતાના વિચારે પ્રમાણે દેખાડવાની વધુ યા ઓછી કોશેશ કીધાથી દુન્યામાં એકથી વધુ દીનો જણાયલી છે.

સ૦—ત્યારે આપણી દીનનું નામ શું ?

જા૦—મજ્જ્યસ્ની જરથોશ્તી દીન.

સ૦—એ નામ તમે શા આધારે જણાવો છો ?

જા૦—જરથોશ્તી દીનની નિશાની તરીકે, સુદરેહ કુસ્તી પેહેરવા પછી એક જરથોશ્તી દરરોજ કુસ્તી બાંધીને જે લણતર પઢે છે તેના આધારે.

સ૦—એ લણતર શી મતલબનું છે ?

જા૦—એ લણતર આપણી દીનનું એક ટુકું એકરારનામું છે.

સ૦—એકરારનામું એટલે શું ?

જા૦—એક જરથોશ્તી તરીકે આપણે કેવો એકરાર કરવો જોઈએ એટલે શું કબુલવું જોઈએ તેનું લણતર.

(૨) જરથોશ્તી દીનનું એકરારનામું.

સ૦—જરથોશ્તી દીનનું એ એકરારનામું તમે બણી બોલો.

જા૦—મજ્જ્યસ્નો અહીં મજ્જ્યસ્નો જરથુશ્ત્રશ્ત્ર વરને આસ્તુતસ્યા ઋવરેતસ્યા આસ્તુયે હુમતેમ્

મનો, આસ્તુયે હૂષ્તેમ્ વચો, આસ્તુયે હૃર્શર્તેમ
 પ્યઓથનેમ્ આસ્તુયે દ્યેનાંમ્ વડ્ઉહીમ માજ્ઘ-
 યસ્નીમ્ ક્રસ્પાયાઓખેધ્રાંમ્, નિધાસ્નધથિષેમ્, ખચે-
 ત્વદ્ધ્યાંમ્ અપઓનીમ્ યા હાધતિનાંમ્યા ખૂપ્યેધન્તિનાંમ્યા
 મજિશ્તાયા, વહિશ્તાયા, સચેશ્તાયા, યા આહુધરિશૂ
 જરથુશિત્રશૂ અહુરાધ મજ્ઘાધ વીસ્પાવોહ ચિનહી.
 અએષા અસ્તી દ્યેનયાઓ માજ્ઘયસ્નોધશ આસ્તૂધતિશ.

સ૦—એ એકરારનામાંનો અર્થ સમજાવો.

અર્થ—હું માજ્ઘયસ્ન છું; હું જરથોશ્તી મજ્ઘય-
 સ્ન છું. (જરથોશ્તી માજ્ઘયસ્ની દીનની) સ્તુતિ કર-
 નાર અને તે ઉપર ચક્રીન લાવનાર થવાને હું કબુલ
 થાઉં છું. હું (હુમત યાને નેક મનશ્નીને એટલે) સારા
 વિચારને વખાણું છું; હું (હૂષ્ત યાને નેક ગવશ્નીને
 એટલે) સારાં વચનને વખાણું છું; હું (હૃર્શર્ત યાને નેક
 કુનશ્નીને એટલે) સારાં કામોને વખાણું છું; લક્ષી
 માજ્ઘયસ્ની દીનને હું વખાણું છું, (જે દીન) ઝઘડા
 મટાડનારી, હથિયાર છોડાવનારી, પોતાવતપણું આપ-
 નારી અને અશો છે. જે દીનો હૈયાત છે અને જે
 દીનો હવે પછી ઉભી થશે, તેઓમાં સર્વથી મોટી,
 સર્વથી લક્ષી, સર્વથી સરસ (દીન તે છે કે) જે અહુર-
 મજ્ઘદી જરથોશ્તી (દીન) છે. સઘળી નેઆમત
 અહુરમજ્ઘદ તરફથી (છે એમ) હું માનું છું. આ
 માજ્ઘયસ્ની દીનની વખાણુ છે.

(૩) હું જરથોશ્તી મજ્દયસ્ન છું.

સ૦—આપણાં એકરારનામાંને આધારે આપણી દીનનું નામ શા ઉપરથી પડ્યું ?

જ૦—એ એકરારનામાંના પહેલા શબ્દો ‘મજ્દયસ્નો અહિ મજ્દયસ્નો જરથુશ્તિશ’ છે, તે ઉપરથી.

સ૦—એ શબ્દોનો અર્થ શું ?

જ૦—“હું મજ્દયસ્ન છું, હું જરથોશ્તી મજ્દયસ્ન છું.”

સ૦—હવે આપણી દીનને ‘માજ્દયસ્ની જરથોશ્તી’ નામ મળ્યું છે, તે નામમાં ‘માજ્દયસ્ની’ શબ્દનો અર્થ શું ?

જ૦—‘માજ્દયસ્ની’ એટલે “મજ્દને યાને મહા-શાની ખુદાતાલાને માનનારી.”

સ૦—ખુદાતાલા માટે આપણી માજ્દયસ્ની દીન શું કહે છે ?

જ૦—આપણી દીન કહે છે કે આપણી પૃથ્વી, અને તેની ઉપરનાં નદી નાળાંઓ, દર્યાઓ, પર્વતો, ઝાડપાનો, જાનવરો અને માણસો, અને પૃથ્વીથી ઉંચે દિસતા સુર્ય, ચંદ્ર, અને અગણિત સેતારાઓ, એ સર્વ એક ખુદાએ પોતાના અતિ ઘણાં ડહાપણ અને જ્ઞાનનાં જોરે પેદા કર્યા છે, અને તેણે તે સર્વને

નિયમિત રીતે કામ કરતાં કર્યાં છે. માટે આપણુ સર્વની ફરજ છે, કે હમેશાં તે ખુદાતાલાને કુલ જગતના કર્તા તરીકે માનતા રહેવું.

સૌ-હવે આપણી દીનને 'જરથોસ્તી' શા માટે કહે છે?

જૌ-જરથોસ્ત નામના એક મહાન પેગામ્બરે (એટલે દીનના પેગામ લાવનારે) એ દીન પહેલવહેલે આપણા વડવાઓને ઇરાન દેશમાં શિખવી હતી. તે ઉપરથી એ દીનને 'જરથોસ્તી દીન' કહે છે.

સૌ-એ પેગામ્બરનાં માખાપનાં નામ શું હતાં?

જૌ-ખાપનું નામ પોઉરશસ્પ અને માનું નામ દોગદો.

સૌ-આપણુ એ દીન પાળનારાઓ કોણુ કહેવાયે છીએ?

જૌ-આપણુ "મજ્દને એટલે એક મહાશાની ખુદાને માનનારાં" છીએ, તેથી 'મજ્દયસ્નાન' કહેવાયે છીએ; અને પેગામ્બર જરથોસ્તે શિખવેલી દીન મુજબ મજ્દને માન્યે છીએ, તેથી 'જરથોસ્તી' કહેવાયે છીએ?

સૌ-એ બેઉ નામો ઉપરથી આપણુ કોણુ કહેવાયે છીએ?

જૌ-'જરથોસ્તી મજ્દયસ્નાનો' કહેવાયે છીએ.

(૪) હું જરથોશ્તી માજદયસ્ની દીનની સ્તુતી કરનાર છું.

સૌ-જરથોશ્તી તરીકેનાં આપણાં એકરારનામામાં
પહેલી કબુલાત તમે શું આપો છો ?

જૌ-‘કેવરાને આસ્તુતસ્યા કેવરેતસ્યા.’

સૌ-એનો અર્થ શું ?

જૌ-અર્થ: (જરથોશ્તી માજદયસ્ની દીનની) સ્તુતિ
કરનાર અને તે ઉપર યકીન લાવનાર થવાને હું કબુલ
થાઉં છું.”

સૌ-જરથોશ્તી દીન, જેની સ્તુતિ કરવાને અને
જે ઉપર યકીન લાવવાને તમે કબુલ થાઓ છો,
તે દીન ખાસ કરી શું માનવાને તમોને ફરમાવે છે ?

જૌ-તે ત્રણ બાબતો માનવાને ફરમાવે છે.

સૌ-તે ત્રણ બાબત જણાવો.

જૌ-૧) મજ્દ યાને મહાજ્ઞાની ખુદાતાલાની
હસ્તી, ૨) આપણાં વિચારો, વચનો અને કામો માટે
જવાબદારી, અને ૩) રવાનની અમર્ગી અથવા હવે
પછીની ભંગી.

(૫) ખુદાતાલાનું નામ અહુરમજ્દ.

સૌ-પહેલે આપણે ખુદાતાલા માટે વિચાર કર્યે.
ખુદાતાલા માટે આપણી દીનનાં પુસ્તકોમાં શું નામ છે ?

જ૦-અસલમાં 'મજ્જ' નામ છે. પછી તે ઉપર 'અહુર' શબ્દ લાગી મોટે ભાગે એ નામ 'અહુરમજ્જ' મળે છે.

સ૦-ખુદાતાલા માટે એ દીન શું શિખવે છે ?

જ૦-તે શિખવે છે કે ખુદાતાલા 'અહુર' એટલે હસ્તીનો સાહેબ છે.

સ૦-હસ્તીનો સાહેબ એટલે શું ?

જ૦-એટલે તે ખુદાતાલા પોતે હમેશ હૈયાત હતો, હાલ ચાલુ હૈયાત છે અને હમેશ હૈયાત રહેશે. તે પોતાની સ્વતંત્ર હસ્તી ધરાવે છે અને પોતાની હસ્તી માટે બીજા કોઈ ઉપર આધાર રાખતો નથી.

સ૦-એમ હમેશ હૈયાત રહી તેણે શું કર્યું છે ?

જ૦-તેણે સઘળી પેદાયશને હૈયાતી આપી છે. આ દુનિયામાં જેથી કાંઈ આપણે જોઈએ છીએ તે સઘળું ખુદાતાલાએ પેદા કર્યું છે. સઘળાંની હૈયાતીનો આધાર તેની ઉપર છે.

(૬) તે અહુર (હસ્તીનો સાહેબ) ક્યાં નજરે પડે છે ?

સ૦-ખુદાતાલા હમેશ હૈયાત છે તો તે આપણને ક્યાં નજરે પડે છે ?

જાન-ખુદાતાલા જાતે અણુદીઠ છે.

સાન-તે અણુદીઠ છે ત્યારે તેની હસ્તી આપણે કેમ પિછાન્યે ?

જાન-તેની હસ્તી આપણે તેની કુદરતમાં, તેની પેદા કરેલી જગતમાં પિછાન્યે છિએ.

સાન-તે કેવી રીતે ?

જાન-ઉપર નજર કર્યે છિએ તો આપણે જોઈએ છિએ કે સુરજ, ચંદ્ર અને અગણિત તારાઓ એક નિયમ, એક કાયદા, એક કાનુન પ્રમાણે કામ કરે છે અને ફરે છે. તે દેખાડે છે કે તેમાં કોઈ એક કારીગરનો હાથ છે. તે કારીગર ખુદાતાલા છે.

સાન-ઉપર દિસતા સુરજ, ચંદ્ર, અને તારાઓ પછી હેઠે નજર કરતાં જગતમાં બીજી શું જાણમાં આવે છે ?

જાન-હવા, જે આપણે દમમાં લઈએ છિએ, અને જે પવન તરીકે આપણને માલમ પડે છે. તે આપણને પોતાની નિયમિત ગતિ વિગેરેથી લાન આપે છે કે તે, એક મહાન કારીગરને હાથે, એક ખુદાતાલાને હાથે પેદા થઈ છે, અને તે તેણે નેમેલા નિયમ પ્રમાણે કામ કરે છે.

સાન-પછી હવામાંથી વધુ નીચે નજર કરતાં શું જુઓ છે ?

જૌ૦-આ ધર્તી, જે ઉપર આપણે રહીએ છીએ, અને જે ઉપર ઘણી નિયમિત હીલચાલો અને વધઘટ ચાલુ છે. એ ધર્તી, તે ઉપરનાં પાણી, ઝાડપાન, જનવર અને માણસ સુદ્ધાં પોતાની નિયમિત ગતિથી તે ખુદાતાલાના કારીગર હાથની અને તેના અચુક કાયદાની ગવાહી આપે છે.

સૌ૦-ત્યારે એ સઘળી જગત ઉપરથી, એ સઘળી કુદરત ઉપરથી આપણે કુદરતના ખાવીંદ તરીકે તે સાહેબની હસ્તી માન્યે છીએ ?

જૌ૦-હા. આપણી આબુખાબુ નજરે પડતી એ બહોળી કુદરત તે સાહેબની હસ્તી સાબેત કરે છે.

સૌ૦-તે કેમ ?

જૌ૦-તે એમ કે એ સઘળી કુદરતમાં આપણે એકસરખા ચોક્કસ નિયમો, એકસરખા સિદ્ધા કાયદાઓ, એકસરખા વાજબી ઠાનુનો જોઈએ છીએ. તે ઉપરથી દિસે છે કે એ કુદરતને પેદા કરનાર અને ચાલુ રાખનાર કોઈ સંપૂર્ણ હુદાપણવાલો સાહેબ હસ્તી ભોગવતો હોવો જોઈએ.

— — —

(૭) મજૂદ યાને માહાજાની સાહેબ.

સૌ૦-ખુદાતાલા માટે જરૂરથી દીન બીજું શું સિખવે છે ?

જૉ-તે શિખવે છે કે ખુદાતાલા, 'મજ્દ' એટલે માહાજાની છે, એટલે તે ઘણું જ્ઞાન ધરાવનાર છે.

સૌ-તેણું એ મહા જ્ઞાન આપણને કેમ માલમ પડે છે ?

જૉ-તે સઘળી જગતનો પોતાનાં જ્ઞાનથી કારોબાર કરે છે તે ઉપરથી.

સૌ-તે સઘળી જગતનો પોતાનાં જ્ઞાનથી કારોબાર કરે છે એટલે શું ?

જૉ-એટલે ઉપર જણાવેલી સઘળી ગેતીની પેદા-યશો, સુર્ય, ચંદ્ર, તારાઓ, હવા, પાણી, જમીન, ઝાડપાન, જાનવર અને માણસ એ સર્વની હસ્તી કેમ ચાલુ રહે અને તેઓ કેમ કામ કરે અને એક-એકને કેમ કામ લાગે, તેની સઘળી યુક્તિ તેણે પોતાનાં જ્ઞાનથી રચી છે, અને તેમ રચી તે તેનો કારોબાર કરે છે.

સૌ-આપણુ માણસ જાતના સંબંધમાં તે શું જાણે છે ?

જૉ-આપણે જે બી કાંઈ વિચાર્યું છેએ, જોલ્યે છેએ અને ક્યેં છેએ તે સર્વ તે સાહેબ જાણી શકે છે.

સૌ-તે જાણીને તે શું કરે છે ?

જૉ-આપણું વિચારેલું, જોલેલું અને કીધેલું સઘણું જાણીને, આપણાં વિચાર, વચન અને કામમાં

જે તે સારું જોય છે તે માટે આપણને નેમેલા કાયદા મુજબ બદલો આપે છે, અને જે ખુરૂં જોય છે તે માટે સજા કરે છે.

સ૦-ખુદાતાલા એમ બદલો યા સજા ક્યારે આપે છે?

જ૦-કોઈખી વખતે, તેને ઘટતે પ્રસંગે.

સ૦-ત્યારે આપણને આપણા ભલા વિચારોનો, ભલા શખ્તોનો અને ભલાં કામોનો તે દાદાર ભલો બદલો આપશે અને ભુડાં માટે સજા કરશે એ ચોક્કસ છે?

જ૦-હા, તે ચોક્કસ છે.

(૮) અહુરમઝ્દનો ખ્યાલ.

સ૦-આપણને જરથોશ્તી દીન ઉપર મુજબ જે શિખવે છે તે ઉપરથી અહુરમઝ્દ માટે આપણને શું ખ્યાલ આવે છે?

જ૦-આપણને પહેલો મુખ્ય ખ્યાલ જે આવે છે તે આ છે કે અહુરમઝ્દ સર્વ-વ્યાપક છે એટલે કે સર્વ જગ્યાએ હાજર છે.

સ૦-તે કેમ તે જણાવશો?

જ૦-સુર્ય, ચંદ્ર, તારાઓ, હવા, પાણી, જમીન અને તેઓ સાથની ખીજ પેદાયશો, શું જનદાર

કે નિર્લવ તેણે પેદા કીધી છે, અને તે સઘળી પેદાયશોને તે હમેશાં કાયદા મુજબ કામ કરતી રાખે છે. એ દેખાડે છે કે અહુરમઝ્દનો મીનાઇ હાથ સઘળી જગ્યાએ હાજર છે.

સ૦-ખીજે મુખ્ય ખ્યાલ અહુરમઝ્દ માટે તમોને શું આવે છે ?

જ૦-ખીજે ખ્યાલ આ આવે છે કે તે હમેશ હૈયાત છે. તે હમેશ હૈયાતી ભોગવતો છે. ઉપલી પેદાયશો જમાનાના જમાના થયા, લાંબા કાળથી પોતાનું રૂપ ફેરવતી, એક યા ખીજે રૂપે હસ્તી ભોગવતી આવી છે અને હસ્તી ભોગવતી રહેશે. તેથી તે સર્વેને પેદા કરનાર અને નિભાવનાર અને તે ફેરફાર ઉત્પન્ન કરનાર તે સાહેબ પણ જમાનાના જમાના થયા બહુક હૈયાત હતો અને બહુક હૈયાત રહેશે.

સ૦-પછી અહુરમઝ્દ માટે ત્રિજે મુખ્ય ખ્યાલ તમોને શું આવે છે ?

જ૦-ત્રિજે મુખ્ય ખ્યાલ આ આવે છે કે તે સાહેબ સર્વ-શક્તિવાન છે. તે પોતે જે ચાહે તે નેમેલા કાયદા પ્રમાણે કરવાને શક્તિવાન છે.

સ૦-ચોથો મુખ્ય ખ્યાલ અહુરમઝ્દ માટે તમોને શું આવે છે ?

જ૦-ચોથો ખ્યાલ આ આવે છે કે જ્યારે અહુરમઝ્દ આપણને આપણી ભલી ચાલ માટે ભલો

ખઢલો આપે છે અને ભુંડી ચાલ માટે સળ કરે છે, ત્યારે તે પોતે લલાઇમાં ભરપુર છે અને ધનસાક્ષીના ખાવીદ છે.

સ૦—ત્યારે એ ખુબીઓને લીધે અહુરમજ્દ કેવો ગણાયો છે ?

જ૦—તે સઘળી નેકીઓમાં, ખુબીઓમાં, લલાઇઓમાં ‘મજિશ્ત, વહિશ્ત, અને સચેશ્ત’ એટલે “મોટામાં મોટો, લલામાં લલો, અને સરસમાં સરસ” ગણાયો છે.

(૯) આપણી જવાબદારી.

સ૦—હવે જરથોશ્તી દીન જે બીજી બાબત આપણને માનવાને ફરમાવે છે તે શું છે ?

જ૦—આપણી જવાબદારી.

સ૦—આપણી જવાબદારી એટલે શું ?

જ૦—એટલે કે આપણે આએ દુનિયામાં જે વિચારો વિચારીશું, જે વચનો બોલીશું, અને જે કામો કરીશું, તે સર્વનો અહુરમજ્દની દરબારમાં ખઢલો પામીશું.

સ૦—અહુરમજ્દની દરબારમાંખઢલો પામીશું એટલે શું ? મરણ પામીશું ત્યારેજ ખઢલો પામીશું ?

જ૦—નહિ. આપણે સમજ્યા છિએ કે અહુરમજ્દ સર્વ જગ્યાએ હાજર છે અને સર્વ વખત હાજર છે;

તેથી અહુરમઝ્દની દરબાર પણ હુમેશાં ચાલુ છે; તેથી આપણે આપણાં કામોનો બદલો ઘટતે વખતે આપણી આ દુનિયાની જીંદગીમાં જ પામ્યે, અથવા આ જીંદગી પછી મરણ બાદ પામ્યે.

સૌ—એટલે તે કેમ?

જૌ—આપણે જો આ દુનિયામાં લલુ કરીશું, તો અહુરમઝ્દ આપણું લલુ કરશે. આપણી ભલામનો બદલો આપણને આ જીંદગીમાં જ કોઈ ઘટતે વખતે મળશે. પણ જો આ જીંદગીમાં જ તે માટે ઘટતો વખત નહિ આવે તો આપણને નિરાશ થવાનું નથી. અહુરમઝ્દ જ્યારે ખુબીનો અને ઇનસાફનો ખાવીદ છે, ત્યારે તેનાથી જો કોઈ સળંગ, આપણી હૈયાતીમાં આપણને આપણી ભલામનો બદલો નહિ મલશે તો મરણ પછીની મીનોઈ જીંદગીમાં તો ખચીત મલશે.

(૧૦) રવાનની અમર્ગી અથવા મરણ પછીની બીજી મીનોઈ જીંદગી.

સૌ—આપણે આગળ કહ્યું કે જરથોસ્તી દીન ત્રણ બાબતો માનવાને આપણને ફરમાવે છે. તેમાંથી અહુરમઝ્દ માટે અને આપણી જવાબદારી માટે આપણે થોડો વિચાર કીધો. હવે ત્રીજી બાબત કેઈ છે?

જૉ-મરણ પછીની મીનોઈ જીંદગી.

સૉ-મરણ પછીની મીનોઈ જીંદગી તે શું ?

જૉ-એટલે કે આ દુનિયામાં આપણે માણસના ત કાંઈ હિમેશાં જીવ્યા કરતાં નથી. સઘળાં, જેઓ જન્મ્યાં છિએ, તેઓ એક વખત ગુજર પામીશું, અને ગુજર પામીને હવે પછી મીનોઈ જીંદગી ગુજરીશું.

સૉ-હવે પછી મીનોઈ જીંદગી ગુજરીશું એટલે શું ?

જૉ-ખચ્યાંઓ જન્મે છે અને મોટાં થાય છે. મોટાં થઈ જવાનીની ઉમ્મર પસાર કરી ઘરડાં થાય છે, અને ઘરડાં થઈ મરણ પામે છે. કેટલીક વખત કોઈ ઘડપણની ઉમ્મરે પહોંચ્યા વગર જલ્દીથી મરણ પામે છે. તે સર્વ મીનોઈ જોહાનમાં પોતાના પેદા કરનારની હજીરમાં જાય છે.

સૉ-ત્યારે સર્વ માટે એક વખત મોત સર્જેલું છે ?

જૉ-હા. જેમ જન્મતી વખતે આપણને અહુર-મઝ્દ તરફથી જન્મ મલ્યો હતો, તેમ મરણ વખતે અહુરમઝ્દ હજીર, ઠેરવેલે કાયદે, આપણે જઈશું. જેમ માને પેટે જન્મતી વખતે અહુરમઝ્દ તરફથી આપણે આજ્યાં હતાં તેમ મરણ પામીશું ત્યારે અહુરમઝ્દની આગળ જઈશું. ત્યાં અહુરમઝ્દના ફરમાવવા મુજબ, આપણી કરણી મુજબ આપણે ખીજી મીનોઈ જીંદગી ગુજરીશું.

સં-ત્યારે આપણાંમાંથી જેઓનાં સગાંઓ યા મિત્રો ગુજરી ગયાં છે તેઓ કેઠે હૈયાત છે ? તેઓ ખીજી જીંદગી ગુજારે છે ?

જા-હા. તેઓ અહુરમજ્દના કાયદા મુજબ ખીજી મીનોઈ જીંદગી ગુજારે છે. આ દુનિયામાંથી તેઓ ગુજરી ગયાં એટલે અહુરમજ્દના કાયદા પ્રમાણે તેઓ કેઠે ખીજી મીનોઈ જીંદગીમાં ગયાં છે.

(૧૧) આ જીંદગીમાં વર્તણૂકનો બદલો.

સં-હવે ખીજી મીનોઈ જીંદગીમાં અહુરમજ્દથી આપણને આપણી ભલાઈના બદલો મલે તેટલા વખત સુધીમાં આપણને આ જીંદગીમાં કેઈ રીતથી બદલો મળે કે ?

જા-હા, અલબત્તે, ઘણી રીતે.

સં-મુખ્ય શાથી ?

જા-આપણાં દિલના સંતોષથી. અંતઃકરણનો સંતોષ તે મોટામાં મોટો બદલો છે.

સં-તે કેમ તે જણાવશો ?

જા-આપણે એક ભલું કામ કીધું છે, આપણે ભલી ચાલ ચલાવી છે, તે વિચારજ આપણને ખુશ કરે છે, આપણું અંતઃકરણ આપણને કહે છે કે “શાબાસ ! આપણે આપણી ફરજ બજાવી છે.” એ આપણને માટે મોટો બદલો છે.

સૌં-પણ આ ખરું છેની કે તે ઉપરાંત અહુરમઝ્દ આપણને હવે પછીની મીનોઈ જાંદગીમાં બદલો આપવા વિના રહેનાર નથી ?

જૌં-હા. જો આપણી ભલી વર્તણૂકનો બદલો કોઈ સંજોગોને લીધે આપણને અહિં નહિ મળે તો નિરાશ થવાનું નથી. અહુરમઝ્દ ઉપર વિશ્વાસ રાખવાનો છે કે ખીજી મીનોઈ જાંદગીમાં આપણું ભલું થશે.

સૌં-એ તો ભલી ચાલચલણની વાત થઈ. પણ જો કોઈ ભુંડી ચાલ ચલાવે તો તે માટે શું ?

જૌં-તે માટે પણ આપણે ઉપર પ્રમાણેજ વિચાર કરવાનો છે.

સૌં-તે કેમ ?

જૌં-જો આપણે ભુરી ચાલ ચલાવીશું, યા ભુરાં કામે કરીશું, તો તેના બદલામાં આપણને સભ થશે, આપણે કાંઈ ભુરું જોઈશું, આપણું કાંઈ નુકસાન થશે.

સૌં- જો તેમ અત્રે નહિ બને તો શું ધારવું ?

જૌં-કદાચ, આપણી આ જાંદગીમાં તે સભ માટે ઘટતો વખત નહિ આવશે પણ હવે પછીની જાંદગીમાં તે ખચીત કાંઈ ભુંડું પરિણામ જોઈશું.

સૌં-પણ તેટલાં શું ? તેટલો વખત કાંઈ તેની સભ નહિ કે ?

જા૦-આપણાં દિલનો ડાંખ એ સમ.

સ૦-તે કેમ તે જણાવશો ?

જા૦-આપણે કાંઈ ખોટું કરીશું તો આપણું દિલ આપણને દુઃખ દેવા કરશે કે આપણે ખોટું કીધું છે. તે ગમે તેટલું છુપાવીશું તોપણ આપણું મન મુંઝાયા કરશે, અને આપણું મન મુંઝાઈને આપણને દુઃખી કરશે.

સ૦-ત્યારે આપણી હીન મુજબ આપણું તારણ કરનાર આપણ સિવાય બીજો કોઈ શબ્દ નથી ?

જા૦-અવગતે નહિ. દરેક માણસ પોતે પોતાનું તારણ કરનાર છે. તેની પોતાની કરણીજ તેનું તારણ કરશે.

(૧૨) હુમત, હૂખત, અને વૈશ્વતને હું
વખાણું છું.

સ૦-જરથોશ્ટી હીન જે ત્રણ મુખ્ય બાબતનું ચક્રીન ધરાવવાને આપણને શિખવે છે, તે ત્રણ બાબતો આપણે સમજ્યા. હવે આપણાં એકરા રનામામાં આપણે આગળ આદ્યે. હવે બીજા શું શબ્દો આપણે લખ્યે છિયે અને શું કળુલાત આખ્યે છિયે ?

જૉ-‘આસ્તુયે હુમતેમ્ મનો, આસ્તુયે હૂખ્તેમ્
વચો, આસ્તુયે હૃર્ષતેમ્ ધ્યઓચનેમ્.’

સૉ-તેનો અર્થ શું ?

જૉ-હું ‘હુમત’ એટલે સારા વિચારને વખાણું
છું. હું ‘હૂખત’ એટલે સારા વચનોને વખાણું છું.
હું ‘હૃર્ષત’ એટલે સારાં કામોને વખાણું છું.

સૉ-તમોને યાદ છે કે આપણે આગળ જોઈ
ગયા કે જૂરથોરતી દીન શિખવે છે કે આપણે
આપણાં કામોને માટે અહુરમજ્દને જવાબદાર છીએ ?

જૉ-હા.

સૉ-ત્યારે એ બાબે ઉપલા શબ્દો તમને શું
શિખવે છે ?

જૉ-તેઓ શિખવે છે કે ‘હુમત, હૂખત અને
હૃર્ષત’ શબ્દો આપણી ચાલચલણના પાયા સમાન છે.

સૉ-તે કેમ તે સમજાવો.

જૉ-તમે જો હમેશાં તમારી મનશની સારીજ
રાખશો એટલે સાફજ વિચારશો, સાફ વિચારી જો
હમેશાં સાફ અને સાચ્યુંજ ખોલશો, અને સાફ
અને સાચ્યું ખોલી જો હમેશાં સારાં અને સાચ્યાંજ
કામ કરશો, તો તમારી જીંદગી સુખી ગુજરશે,
અહુરમજ્દ એ સઘળાંનો સારો બહેલો આપશે.

(૧૩) હુમત, હૂખ્ત અને હૈર્ત, એ પાયા સમાન મૂળાત્ત્વો.

સ૦-ત્યારે વિચાર, વચન અને કામ ઉપરજ સઘળો આધાર છે ?

જ૦-હા. આ દુનિયાનો સઘળો આધારજ બધે એ ત્રણ શબ્દો પર છે.

સ૦-તે કેમ તે જણાવશો ?

જ૦- માણસબંધે પહેલે કોઈ બાબતનો વિચાર કરવોજ જોઈએ. વિચાર બહાર કરવા માટે વચનની જરૂર છે. તે પોતાનો વિચાર બીજાઓને વચન યા ભાષા મારફતેજ જણાવે છે. વિચાર કરવા પછી યા વચનો મારફતે વિચાર બહાર કરવા પછી, તે કામ કરે છે.

સ૦-ત્યારે એમ, કે જેનો પાયો સારો તેનું સઘળું સાફ ?

જ૦-હા. એ ત્રણ-વિચાર, વચન અને કામ, જેને આપણા ધર્મમાં મનશની, ગવશની અને કુનશની કહે છે તે-સાફ હોય તો તેના પાયા ઉપર રચેલી ઇમારત યાને આપણી છાંદગી પણ દરસ્ત અને ભલી નિવડે.

સ૦-ત્યારે મનશની, ગવશની, કુનશની સારી હોય અને માઠી પણ હોય ?

જા૦-હા.

સ૦-જ્યારે મનશની, ગવશની અને કુનશની નેક અથવા બહી હોય ત્યારે તેઓને આપણાં ધર્મ પુસ્તકોમાં શું નામ આપ્યું છે ?

જા૦-ત્યારે આપણાં પુસ્તકોમાં તેઓને ‘હુમત’, ‘હૂખત’ અને ‘ધૂર્શત’, એટલે નેક મનશની, નેક ગવશની અને નેક કુનશની કહી છે.

સ૦-જ્યારે તેઓ ખુરી હોય છે ત્યારે તેઓને કેવી કહી છે ?

જા૦-જ્યારે તેઓ ખુરી હોય છે ત્યારે તેઓને ‘દુશમત’, ‘દુખુખત’ અને ‘દુખુવર્શત’ એટલે બદ મનશની, બદ ગવશની અને બદ કુનશની કહી છે.

(૧૪) હુમત યાને નેક મનશની.

સ૦-હવે હુમત, હૂખત, ધૂર્શત, એટલે નેક મનશની, નેક ગવશની અને નેક કુનશની, એ ત્રણમાં સર્વથી અગતનું શું છે ?

જા૦-એ ત્રણમાં સર્વથી અગતનું ‘હુમત’ અથવા નેક મનશની એટલે સારો વિચાર છે.

સ૦-તે કેમ ?

જા૦-જો આપણે હંમેશાં સારોજ વિચાર કર્યો તો સઘળું સાફ થાય. જો વિચાર સારા હોય તો વચન પણ સારાં બોલાય અને કામો પણ સારાં થાય.

સ૦-ત્યારે જેમ સ્વચ્છ હવા તનની હરૂસ્તી માટે અગત્યની છે, તેમ સ્વચ્છ વિચારો મનની હરૂસ્તી માટે અગત્યના છે ?

જ૦-હા. અલબત્ત.

સ૦-તે કેમ તે સમજાવશો ?

જ૦-હા. દરેક માણસની આ ફરજ છે કે તેણે પોતાની નજદીકની અને આબુખાબુની હવા સાફ રાખવી કે તેથી તેની આબુખાબુનાંઓની ત'હરૂસ્તી ખીગડે નહિ અને તેનાં મનને ફાયદો થાય.

સ૦-એ મુજબ ભલા વિચારોથી શું ફાયદો થાય ?

જ૦-એજ મુજબ દરેક માણસની ફરજ છે કે તેણે પોતાના અને પોતાની આબુખાબુનાંઓના વિચારો સારા, સ્વચ્છ અને ભલા રાખવા અને તેમ કરી, પોતાની આબુખાબુ, ભલા વિચારોની વાટાવરણ ઉત્પન્ન કરવી કે તેથી તેની આબુખાબુનાંઓના વિચારો ખીગડે નહિ અને તેઓનાં મનને ફાયદો થાય.

સ૦-ત્યારે મુખ્ય આધાર ' હુમત ' એટલે ભલી મનશની અથવા સારા વિચાર ઉપર છે ?

જ૦-હા. જો આપણો વિચાર ભલો રાખ્યે, આપણો હેતુ નેક રાખ્યે, આપણી મતલબ સારી રાખ્યે, તો તેનું પરિણામ સાફજાં આવે છે. જો સારા હેતુથી

કરેલાં કોઈ કામનું નજરે પડતું પરિણામ કદાચ કોઈ ચોકસ સંજોગે માફું પણ આવે તો અહુરમઝ્દ હજુર તે માટે આપણે ગુનેહગાર ઠરતા નથી.

(૧૫) હું માઝ્દયસ્ની દીનને વખાણું છું.

સ૦-જરથોશ્તી દીન, જે ત્રણ બાબતનું યકીન ધરાવવાને આપણને ફરમાવે છે, તે ત્રણ બાબતો, અને દીનના પાયા સમાન જે નીતિનાં ત્રણ મૂળતત્વો આપણને શિખવે છે, તે મૂળતત્વો આપણે આપણાં એકરારનામાં પ્રમાણે સમજ્યાં. હવે એ એકરારનામાં આગળ ચાલો. ત્યાં વધુ તમે શું લખો છો અને શું કબુલાત આપો છો ?

જ૦-‘આસ્તુયે દએનાંમ વડંઉહીમ માઝ્દયસ્નીમ.’

સ૦-એનો અર્થ શું ?

જ૦-“લલી માઝ્દયસ્ની દીનને હું વખાણું છું.”

સ૦-એ શબ્દો અહિં લખવાની મતલબ શું ?

જ૦-મતલબ આ કે ઉપલી બાબતોમાં જરથોશ્તી દીનના જે ત્રણ મૂળતત્વો અને નીતિમાન જીંદગીના પાયા સમાન જે ત્રણ મૂળ નિયમો જણાવ્યા છે, તેઓ માટે જરથોશ્તી દીનને અહિં વખાણવામાં આવે છે.

સ૦-ત્યારે અહિં શું કહેવાની મતલબ છે ?

જ૦-અહિં કહેવામાં આવે છે કે એ મૂળતત્વો અને મૂળ નિયમોમાં ભલી જરથોશ્તી દીન સમાઈ ગઈ છે.

સ૦-ત્યારે એ એકરારનામાંમાં એક જરથોશ્તી એ ભલી દીનની તેના નીતિમાન મૂળતત્વોને લીધે સ્તુતિ કરે છે ?

જ૦-હા. તે જરથોશ્તી દીનની સ્તુતિ કરી પોતે પોતાને એ દીન મુજબ ચાલનાર બહાર કરે છે.

(૧૬) માજૂદયસ્ની દીન અને પવિત્રાઈ.

સ૦-એકરારનામાંમાં હુમત, હુખત અને હૃર્શતને જરથોશ્તી દીનના પાયા સમાન ગણ્યો છે. તેને મળતો વિચાર અવસ્તામાં ઘીજે કેઈ ઠેકાણે પણ જણાવેલો છે ?

જ૦-હા. વંદીદાદમાં તે જણાવેલો છે.

સ૦-ત્યાં શું કહે છે ?

જ૦-ત્યાં કહે છે કે “પવિત્રાઈ માણસજાતને માટે જન્મધીજ સારી છે, કારણકે પવિત્રાઈ તેજ માજૂદયસ્ની દીન છે.”

સ૦-માજૂદયસ્ની દીન એટલે શું ? તેની ત્યાં શું સમજ આપી છે ?

જા૦-ત્યાં કહ્યું છે કે “માજ્ઞદ્યસની દીન એટલે પવિત્રાઈ.”

સા૦-“માજ્ઞદ્યસની દીન એટલે પવિત્રાઈ” એનો અર્થ શું ?

જા૦-માજ્ઞદ્યસની થવું હોય તો પવિત્રાઈ જાળવવી.

સા૦-ત્યારે પવિત્રાઈ એટલે શું ?

જા૦-પવિત્રાઈ એ પ્રકારની છે. તનની અને મનની.

સા૦-તનની પવિત્રાઈ તે શું ?

જા૦-આપણું શરીરને હુમેશાં સાફ અને દરૂસ્ત રાખવું તે તનની પવિત્રાઈ.

સા૦-પવિત્રાઈ માટે આપણું પુસ્તકોમાં ખાસ શબ્દ શું છે ?

જા૦-અશોઈ. એ શબ્દ મનની પવિત્રાઈને લાગુ પડે છે.

સા૦-ત્યારે અશોઈ અથવા મનની પવિત્રાઈ તે શું ?

જા૦-ભલા વિચારો વિચારવા, અને ખુરા વિચારો મનમાંથી હુમેશાં દુર રાખવા, તે અશોઈ અથવા મનની પવિત્રાઈ છે.

સા૦-ત્યારે આપણે શું અખત્યાર કરવું જોઈએ કે જે જરથોશ્ટી દીન પાળવા બરાબર ગણાય ?

જા૦-મનની પવિત્રાઈ જાળવીને ‘ હુમત, હૂજત અને હૃદ્દર્શ ’ અખત્યાર કરવાં, તે જરથોશ્તી દીન પાળવા બરાબર છે.

સ૦-ત્યારે આપણાં એકરારનામાંમાં ઉપર જણાવવા મુજબ ઉપલાં રૂડાં મૂળતત્વોને લીધે જરથોશ્તી દીનને લલી દીન કહે છે ?

જા૦-હા, અને જરથોશ્તીઓ ‘બેહદીન’ (લલી દીનનાં) કહેવાય છે તે એ ઉપરથીજ છે.

(૧૭) જરથોશ્તી દીન ઝઘડો મટાડનારી છે.

સ૦-હવે જરથોશ્તી દીનને લલી કહી છે તે ઉપલાં પાયા સમાન ગણાયલાં તેનાં રૂડાં મૂળતત્વો ઉપર રચાયલા તેના કેટલાક સદગુણોને લીધે છે, અને તે સદગુણોની એક ટીપ એ એકરારનામાંમાં આપી છે. તેમાં એ દીનનો પેહેલો સદગુણ શું કહ્યો છે તે જણાવશો ?

જા૦-‘ ક્રસ્પાયઆખેધ્રાંમ્ નિધાસ્નઈથિષેમ્’ એટલે “ઝઘડો મટાડનારી અને હથિયાર છોડાવનારી.”

સ૦-એમ કહેવાનો શું સબળ ?

જા૦-એમ કહેવાનો સબળ આ કે, જેઓ જરથોશ્તી દીનનાં કર્મોને અનુસરીને ચાલે છે, તેઓ કબજો ફેસાદ કરવાથી દુર રહે છે અને સલાહ સંપન્ન થી રહે છે. વળી અહુરમઝ્દે માણસને મરજીનું જે છુટાપણું બખશ્યું છે, તેને અનુસરીને એ દીન

કર્માવે છે કે દરેક આદમીએ પોતે સમજીને રાજી પૂરીથી એ દીન પસંદ કરવી. એ દીન પાળનારાઓએ બીજાઓ તરફ સહનશિળતા વાપરવી.

સૌં-બીજો શો સખખ ?

જૌં-બીજું આ કે, એ દીન પાળનારાઓએ સુલેહ સંપજ જાળવવી.

સૌં-સુલેહ સંપજ કોણ સાથે જાળવવી ?

જૌં-સુલેહ સંપજ સર્વ સાથે, ફક્ત પોતાની દીન પાળનારાઓ સાથેજ નહિ, પણ બીજી દીન પાળનારાઓ સાથે પણ. દુશ્મનો વટીક સાથ સહ્યતાથી વર્તવું.

સૌં-દુશ્મનો વટીક સાથ સહ્યતાથી વર્તવું તે કેમ ?

જૌં-તેઓને હેરાન કરવા નહિ, પણ તેઓ આપણને અને બીજાઓને હેરાન કરે નહિ તેવી હાલતમાં તેઓને લાવવાની કોશેશ કરવી. તેઓ માટે પણ ખુરી દુઆ માંગવી નહિ. તેઓની દુશ્મનીને આપણી રૂડી વર્તણૂકથી માહત કરવી. તે દુશ્મનોને અહુરમજ્દ નેક તોફિયત બખશે, એવી દુઆ ગુજારવી.

(૧૮) જૂરથોશતી દીન પોતાવટપણું આપનારી છે.

સૌં-એકરારનામાંમાં આગળ ચાલતાં એ દીનનો બીજો શું સદગુણ જણાવ્યો છે અને તેને માટે તેને બીજું શું વિશેષણ લગાડ્યું છે ?

જા૦-‘ખએત્વદયામ્’ એટલે “પોતાવટપણું આપનારી” અથવા “જાતી લોગ આપનારી.”

સા૦-જરથોશ્તી દીનને પોતાવટપણું આપનારી અથવા જાતી લોગ આપનારી કહી છે તેનો ભાવાર્થ શું ?

જા૦-પોતાવટપણું એટલે ખેશીપણું. દરેક આદમીએ પહેલે પોતે પોતાને અહુરમઝ્દનાં ખેશીપણાંમાં પહોંચાડવો. પછી પોતાને પોતાની આબુખાબુનાંઓનાં ખેશીપણાંમાં પહોંચાડવો. પછી પોતાને પોતાનાંજ ખેશીપણાંમાં પહોંચાડવો.

સા૦-એમ ખેશીપણાંમાં પહોંચાડવો એટલે શું ?

જા૦-એટલે કે દરેક આદમીએ (૧) પોતાના અહુરમઝ્દ તરફની ફરજો, (૨) પોતાની આબુખાબુનાંઓ તરફની ફરજો, અને (૩) પોતાનાં રવાન તરફની ફરજો બજા લાવવી. એ ફરજો બજા લાવી તેણે અહુરમઝ્દને ખુશી કરવો.

(૧૯) અહુરમઝ્દ તરફની ફરજ.

સા૦-ત્યારે જરથોશ્તી દીન એ પ્રકારે પોતાવટપણું આપનારી છે, તેની મતલબ શું ?

જા૦-એટલે તે આપણને એ ત્રણ પ્રકારની ફરજો શિખવે છે. એ ફરજો શિખવી તે આપણને સ્વાર્થ તજવા કહે છે.

સૌં-ત્યારે એ ત્રણે ફરજો બાળે જરથોશ્તી દીનની શું શિખવણી છે તેનો આપણે વિચાર કર્યે. પહેલે કહો કે અહુરમજ્દ તરફની ફરજો તે શું ?

જૌં-એક ખેશી અથવા પોતીકાને માટે આપણે વિચાર કર્યે છિએ ત્યારે આપણને એક કુટુંબનો ખ્યાલ આવે છે. એક કુટુંબનાં આસામીઓ સઘળાં ખેશી ગણાય છે. જ્યારે આપણે અહુરમજ્દનો, આપણાં આટોશીપાટોશીનો અને આપણુ પોતાનો વિચાર કર્યે છિએ, ત્યારે આપણા મનમાં એક કુટુંબનો વિચાર આવે છે. અહુરમજ્દ તે બધે એક કુટુંબનો, આપણુ સર્વનો બાપ છે. આપણા આટોશીપાટોશીઓ, આપણી આત્મબાત્મનાંઓ તે સર્વ એક કુટુંબનાં બચ્ચાંઓ છે અને આપણુ પોતે ને કુટુંબનાં આસામી છિએ.

સૌં-એ સરખામણી વાજગી છે. હવે ત્યારે એ ઉપરથી એ ત્રણે પ્રકારની ફરજનો ખ્યાલ કેમ આવે છે ?

જૌં-અહુરમજ્દ તરફની ફરજનો ખ્યાલ આપણને એક વફાદાર બાળકની પોતાના પિતા તરફની ફરજ ઉપરથી આવે છે.

સૌં-તે કેમ તે જણાવશો ?

જૌં-આપણે અહુરમજ્દ તરફ માન સાથે જોવું જોઈએ. તેને હુમ્મેશાં યાદ કરવો જોઈએ. તેના હોકમ

પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ. તેની કર્માબરદારી કરવી જોઈએ. તેનાં તરફની આપણી ફરજો બજા લાવવી જોઈએ. તેનો આભાર માનવો જોઈએ.

સ૦-તેની કર્માબરદારી કરવી જોઈએ અથવા તેનાં કર્માનો બજા લાવવાં જોઈએ એટલે શું ?

જ૦-એટલે કે તેની મરજી મુજબ ચાલવું જોઈએ. તેની બહોળી કુદરતમાં તેના જે સદગુણો આપણી નજરે પડે છે તે સદગુણો આપણે અપત્યાર કરવા જોઈએ.

સ૦-વારૂં, બીજું શું ?

જ૦-આપણાં કામોમાં તેની મદદ માગવી જોઈએ અને તે મેળવવાને લાયક થવું જોઈએ.

સ૦-વારૂં, વધુ શું ?

જ૦-દુઃખ અને સંકટ વેળા તેની તરફ દિલાસા માટે જોવું જોઈએ.

(૨૦) આત્મબ્રાત્રીનાંઓ તરફની આપણી
પ્રજ્ઞ. માબાપ અને ઉસ્તાદ.

સ૦-આત્મબ્રાત્રીનાંઓ તરફની આપણી ફરજોમાં આપણી પહેલી ફરજ શું છે ?

જા૦-આપણી પહેલી ફરજ આ છે કે આપણે તેઓ તરફ તેવીજ વર્તણૂંકથી વર્તવું કે જેવી વર્તણૂંક આપણે ઇચ્છ્યે કે તેઓ આપણી તરફ ચલાવે.

સ૦-તે વર્તણૂંક તે કેવી ?

જા૦-એટલે આપણે કુદરતી રીતે ઇચ્છ્યે છીએ કે બીજાઓ આપણી સાથે સહયતાથી, માયાથી, મોટાં દિલથી વર્તે; ત્યારે આપણે પણ તેઓ તરફ તેવીજ રીતે વર્તવું.

સ૦-આનુમાનનાઓમાં પહેલાં આપણું ધ્યાન કેાણ ખેંચે છે ?

જા૦-આપણી માણસજાત.

સ૦-માણસજાતમાં પહેલાં આપણું ધ્યાન કેાણ ખેંચે છે ?

જા૦-આપણાં માબાપ.

સ૦-તેઓ તરફ કેવી ફરજથી આપણે બંધાયેલા છીએ ?

જા૦-પહેલી ફરજ મહોબત. તેઓએ આપણને 'પ્યાર અને મહોબતથી ઉધાર્યા, માટે આપણે તેઓ તરફ હમેશાં મમતાથી વર્તવું.

સ૦-માબાપ તરફ બીજી ફરજ શું ?

જા૦-આપણે તેઓને માન આપવું.

સ૦-માબાપ તરફ ત્રીજી ફરજ શું ?

જૉ-જ્યારે આપણે નાનાં બચ્ચાં હતાં ત્યારે તેઓએ આપણને પાઠ્યાં અને ઉધાર્યાં હતાં; તેથી આપણી ફરજ છે કે તેઓનો આભાર માનવો, તેઓના હુકમો માનવા તથા તેઓ બુઢાપામાં નાતવાન થાય ત્યારે તેઓને પાળવાં, તેઓની પરવરશી કરવી, તેઓની સેવા કરવી.

સૉ-માબાપ પછી ખીજું કોણ અપણું ધ્યાન ખેંચે છે ?

જૉ-આપણા ઉસ્તાદ.

સૉ-તેઓ તરફ આપણી શી ફરજ છે ?

જૉ-તેઓ આપણને જે સબક આપે તે ઉપર ધ્યાન આપી તે પાઠે કરવા. તેઓની ભલી શિખામણો માની તે અજત્યાર કરવી.

(૨૧) મંડળી તરફની ફરજ. આપણું વહીવે અને રાજકર્તા.

સૉ-માબાપ અને ઉસ્તાદ પછી ત્રિજું કોણ આપણું ધ્યાન ખેંચે છે ?

જૉ-મંડળી.

સૉ-મંડળી તરફની ફરજ તે શું ?

જા૦-મંડળીમાં જે વડાઓ હોય તેઓ તરફ સહયતા અને નમ્રતાથી વર્તવું. મંડળીના કાયદાને માન આપવું.

સ૦-આપણાં વડીલોમાં, આપણાંથી ચહુડતાંઓમાં પહેલાં કોણ આપણું ધ્યાન ખેંચે છે ?

જા૦-આપણા રાજકર્તાઓ. આપણા રાજકર્તાઓએ આપણુ રૈયતનાં ભલાં અર્થે જે કાયદા કાનુનો ઘડયા હોય તેઓને માન આપવું, અને તે પ્રમાણે વર્તવું, એ આપણી ફરજ છે.

સ૦-એ સઘળાંઓ તરફ ઉપર જણાવેલી ફરજે ઉપરાંત સામાન્ય વર્તણુંક કેવી રાખવી ?

જા૦-સામાન્ય વર્તણુંકમાં પેહેલો નિયમ આ રાખવો કે બની શકે તેટલું કોઈનું ભલું કરવું. કદી કોઈનું ભુલું કરવું નહિ. દુશ્મન વટીકવું ભુલું કરવું નહિ, તેને માટે ભુરા વિચાર બાંધવો નહિ કે બદ દુઆ ચાહવી નહિ.

સ૦-વર્તણુંકમાં બીજો નિયમ શું જાળવવો ?

જા૦-પ્રમાણિકપણાનો. સર્વ સાથે પ્રમાણિક રીતે વર્તવું. સઘળા વ્યવહારમાં પ્રમાણિકપણું જાળવવું. જે પ્રમાણિકપણે એક પૈ મળતી હોય તો તે નમીને મેળવવી. અપ્રમાણિકપણે ગમે તેટલી દોલત મળતી હોય તો તે તરફ ધિક્કારથી જોવું.

(૨૨) સર્વ પ્રાણીઓ તરફ આપણી ફરજ.

સૌં-આપણી આબુખાબુનાંઓમાં માણસ ભાઈ બંધો પછી બીજું કોણ આપણું ધ્યાન ખેંચે છે ?

જૌં-બીજાં પ્રાણીઓ અને જાનવરો. સર્વ પ્રાણીઓ તરફ પણ માયા અને મમ્તાથી વર્તવું.

સૌં-કોઈક પ્રાણીઓ જિયાંનગાર એટલે નુકસાન કરનારાં છે તેનું કેમ ?

જૌં-અલબત્તે જે પ્રાણીઓ જિયાંનગાર હોય અને માણસો યા ગરીબ પશુઓને હેરાન કરતાં હોય, તેઓને માટે તેઓ હેરાન નહિ કરી શકે એવી હાલત ઉત્પન્ન કરવી.

સૌં-ભારખરદારી જાનવરો અને બીજાં જાનવરો, જેઓ માણસજાતના ઉપયોગમાં આવતાં હોય, તેઓ તરફ કેમ વર્તવું ?

જૌં-તેઓ તરફ માયા મેહોરખાનીથી વર્તવું. તેઓને ઘટતો ખોરાક અને પાણી આપી તેઓથી બની શકે તેટલુંજ કામ લેવું. પોતાના પેટને ખાતર તેઓ ઉપર જાસ્તી કરી તેઓથી બને તે ઉપરાંત વધુ કામ લેવું નહિ. તેમ નહિ કર્યે તો તેઓ જાણે આપણને શ્રાપ દે છે. તેઓની સારી માવજત કરવાથી તેઓ આશિષ દે છે.

(૨૩) કુલે પેદાયશ તરફ આપણી ફરજ.

સ૦-આપણી આબુખાબુનાઓમાં માણસ ભાઈ'ઝ'ઘે।
અને જનવર પછી કેઈ બીજી પેદાયશ આપણું
ધ્યાન ખેંચે છે ?

જ૦-હા. બીજી પેદાયશો પણ ધ્યાન ખેંચે છે,
જેકે જનદાર પેદાયશ ખેંચે છે તેટલું નહિ.

સ૦-તેઓ તરફ આપણે કેમ વર્તવું ?

જ૦-અહુરમઝ્દ પોતાની સઘળી પેદાયશ, પછી
તે જનદાર કે નિર્જીવ હોય, તે માટે આપણાંથી
વૃદ્ધિની આશા રાખે છે, તેથી તેઓની વૃદ્ધિ થાય
તેમ આપણે વર્તવું.

સ૦-અહુરમઝ્દ વૃદ્ધિની આશા રાખે છે એટલે શું ?

જ૦-સઘળી પેદાયશોને પેદા કરનાર અહુરમઝ્દ
આપણા આદમી તરફથી આશા રાખે છે કે આપણે
તેની પેદાયશની વૃદ્ધિ કર્યે, કે તેથી તે પેદાયશનો
ભોગવટો વધારે સારી રીતે થાય અને જગત વધુ
અને વધુ આબાહ થાય.

સ૦-એક દાખલો આપશો.

જ૦-હા. દાખલા તરીકે એક આદમી જ્યાં અના-
જનું એક તણખું ઉગતું હોય ત્યાં બે તણખાં ઉગતાં

કરે તો તે વૃદ્ધિનું કામ કરે છે, અને પોતાના અહુરમઝ્દને ખુશી કરે છે. તેના પોતા માટે તેની પાસે પુરતું હોય, તે છતાં તેણે બીજાં આદમીઓ માટે અનાજની વૃદ્ધિ કરવી જોઈએ કે જેથી બીજાં આદમીઓ અનાજ સસ્તી અને સહેલી રીતે મેળવી શકે.

સ૦-ત્યારે જરથોશ્તી ધર્મપુસ્તકોમાં ખેતીની જાબજ તારીફ કીધી છે તે આ મતલબે છે ?

જ૦-હા. તે આ મતલબે છે. આપણને એટલે સુધી કહ્યું છે કે અનાજની રોપણી કરવી તે જાણે માજદયસ્ની દીનની વૃદ્ધિ કરવા બરાબર છે.

સ૦-અનાજની વૃદ્ધિ તે માજદયસ્ની દીનની વૃદ્ધિ કરવા બરાબર કેમ ગણાય ?

જ૦-કારણ અનાજ ની વૃદ્ધિ હોય તો માણસ તે ખાઈ પોતાનાં તનને દૃઢસ્ત રાખી, મનને શાંત રાખી, લલાં કામો કરે. તેમ કરી, અશો જીંદગી ગુજરી તે અહુરમઝ્દને ખુશી કરે. અશો અથવા પવિત્ર જીંદગી ગુજરવી એ માજદયસ્ની દીનનું બીજું નામ છે.

સ૦-આપણાં પુસ્તકોમાં ખેતી કરવા બાબે જે ફર્માન છે, તેને આપણે હાલમાં શી બહોલી મતલબે સમજવું જોઈએ ?

જ૦-આપણે તે આ મતલબે સમજવું જોઈએ કે દરેક માણસની ફરજ છે કે તેણે કોઈ પણ ઉદ્યોગ કરવો.

સ૦-એમ ઉલોગ કરવાથી શું ફાયદો થાય છે ?

જ૦-આપણે સ્વતંત્ર થઈએ છીએ. આપણને આપણાં ગુજરાન માટે પારકા આધારે રહેવું પડતું નથી, નેટલુંજ નહિ; પણ તેથી આપણાં ગરીબ ખેશીઓ યા મિત્રો, જેઓ અશક્ત થયાં હોય, તેઓને પારકે આધારે યા પારકાંઓની સખાવત પર રાખવાને બદલે આપણે પોતે તેઓનું લઘુ કરવાને શક્તિવાન થઈએ છીએ.

(૨૪) અદુરમજ્જની પેદાયશનો લક્ષો ઉપયોગ.

સ૦-આપણી આનુબાનુ િ પેદાયશો તરફ આપણી ખીજ ફરજ શું છે ?

જ૦-આપણી ખીજ ફરજ આ કે સઘળી પેદાયશનો લક્ષો ઉપયોગ કરવો. અદુરમજ્જે પોતાની પેદાયશ આપણા લલા લોગવટા માટે પેદા કરી છે. તેનો લુંડો ઉપયોગ થાય તો તે પેદાયશ જાણે પોતે નાખુશ થાય છે અને તેથી દાદાર અદુરમજ્જ પોતે નાખુશ થાય છે.

સ૦-એનો એકાદ દાખલો આપ્યો ?

જ૦-હા. આતશનો દાખલો લેવો. આતશ તે દાદારે આપણા ફાયદા માટે આપ્યો છે. તે માટે

આપણું એક પુસ્તકમાં કહે છે કે જે માણસો આતશ ઉપર પોતાનું ખાણું પકાવે તેમાં ફેર છે.

સ૦-તે કેમ તે સમજાવશો ?

જ૦-એક પ્રમાણિક આદમી પોતાનાં ઘરના આતશ ઉપર પોતાની પ્રમાણિક સકમાઈથી મેળવેલા પૈસાથી ખરીદેલી ચીજોનું પોતાનું ખાણું પકાવે તો તેથી જાણે તે આતશ ખુશી થાય છે.

સ૦-ત્યારે આ દાખલામાં માણસે આતશ તરફ પોતાની ફરજ બજાવેલી કહેવાય ?

જ૦-હા. તેણે આતશ તરફ ફરજ બજાવેલી કહેવાય.

સ૦-ત્યારે જો એક અપ્રમાણિક આદમી અપ્રમાણિકપણે મેળવેલા પૈસાથી ખરીદેલાં અનાજ યા ફાઇ ચીજોનું ખાણું પોતાનાં ઘરના આતશ ઉપર પકાવે તો તે માટે શું ધારવું ?

જ૦-તેથી જાણે તે આતશ નાખુશ થાય છે, આતશની ઉપરનો મવકકલ અર્દાબેહેસ્ત અમેષાસ્પંદ નાખુશ થાય છે.

(૨૫) અહુરમજ્દની પેદાયશનો ભુડો
ઉપયોગ, એક ખોટું કામ.

સ૦-ત્યારે માણસ પોતાની આબુખાબુની અહુરમજ્દની પેદાયશનો ભલો ઉપયોગ નહિ કરે તો તેણે તે

પેદાયશ તરફની પોતાની ફરજ નહિ બળવેલી
કહેવાય ?

જ૦-અલબત્તે. તેણે ફરજ નહિ બળવેલી કહેવાય,
બલકે ખોટું કામ કરેલું કહેવાય.

સ૦-એવો બીજો કોઈ દાખલો આપશો ?

જ૦-હા. ધાતુનો દાખલો લેવો. જે માણસબત
ધાતુનાં યંત્ર અને હથિઆરો બનાવે કે તે મારફતે
ખેતીનો યા હુનર ઉદ્યોગનો વધારો થાય તો તેથી
જાણે તે ધાતુ, અથવા વધારે બરાબર રીતે આપણા
પુસ્તકોની ભાષામાં બોલ્યે તો, ધાતુ ઉપરનો શેહરેવર
અમેવાસ્પંદ ખુશી થાય. પણ જે કોઈ ચોર, લુટારો
યા ખુની તે ધાતુનું એક હથિયાર બનાવે કે તેથી તે
બીજાઓને મારે અને લુટે તો તેથી શેહરેવર અમેવા-
સ્પંદ નાખુશ થાય.

સ૦-ત્યારે આપણી પતેત પશેમાનીમાં જુદા જુદા
અમેવાસ્પંદોના સંબંધમાં, અને જે પેદાયશો ઉપર
તેઓ મવજ્જલ છે તે પેદાયશોના સંબંધમાં, જે
ગુનાહો જણાવ્યા છે તે આ મતલબે છે ?

જ૦-હા. તે આ મતલબે છે. અહુરમઝ્દની
પેદાયશોનો સદઉપયોગ અહુરમઝ્દને અને તે પેદાયશો
ઉપરની અહુરમઝ્દની મીનોઈ શક્તિઓને ખુશ કરે
છે, તેઓનો ગેરઉપયોગ તેઓને નાખુશ કરે છે.

(૨૬) આપણી પોતા તરફની આપણી

પ્રશ્ન.

સૌં-હવે આપણે આપણી પોતા તરફની ફરજ ઉપર આંચે. આપણી પોતા તરફની ફરજ શું છે ?

જૌં-આપણી પહેલી ફરજ આ છે કે ખુદાતાલાએ આપણને જે તન અને મન આપ્યાં છે, તેઓને દૃઢસ્ત રાખવાં.

સૌં-તન અને મન દૃઢસ્ત રાખવાં એટલે શું ?

જૌં-તેઓને સારી સ્વચ્છ અને ભલી હાલતમાં રાખી તેઓનો એવો ભલો ઉપયોગ કરવો કે તેથી આપણુ દાદાર અહુરમજ્દને ખુશી કર્યે, આપણાં મનુષ્ય ભાઇબંધોનું અને પ્રાણી માત્રનું ભલું કર્યે અને સર્વ પેદાયશની વૃદ્ધિ કર્યે.

સૌં-એટલે ત્યારે તંદૃસ્તી જાળવી અને મનને ચપળ રાખી એવી રીતે જીંદગી ગુજારવી કે અહુરમજ્દની પેદાયશની વધુમાં વધુ વૃદ્ધિ કર્યે; અને મોટામાં મોટા ભાગનું ભલું કર્યે ?

જૌં-હા. આપણે આપણાં તનને કપટ દેખાડવું નહિ, તેમ તેને પ'પાળવું નહિ. સાદી જીંદગી ગુજારી તેને સારી હાલતમાં રાખવું. શરીરને સારી હાલતમાં રાખનાથી મન ચાલાક રહે છે, અને મન ચાલાક રહ્યાથી આપણું સ્વાન ભલાં કામો કરવાને શક્તિવાન

થાય છે. તેમ ભલાં કામે કરવાથી આપણે અહુરમઝ્દને ખુશી કર્યે છીએ.

સ૦-ત્યારે અપવાસ પાળવો, સાધારણ સાધુ સન્યાસીઓ તરીકેની બેકાર છ'દ્ગી ગુબારવી, પોતાની તંદરૂસ્તીની તપાસ નહિ રાખવી, એ ખોટું ગણાય.

જ૦-અલખતે. એ સર્વ કામે ખોટાં ગણાય.

સ૦-ત્યારે આપણી પોતા તરફની ફરજનું તાત્પર્ય શું ?

જ૦-તે આ કે શરીરને દરૂસ્ત રાખવું, મનને જ્ઞાનથી ખીલવવું અને દીલને ભી લાગણીથી ઉલટમંદ રાખવું. તનમનને સારી હાલતમાં રાખી તેઓની શક્તિઓનો વધુમાં વધુ સારો ઉપયોગ કરી, આબુખાબુનાંઓનું ભણું કરવું કે જેથી આપણે આપણુ સર્વના પિતા અહુરમઝ્દને ખુશી કર્યે.

(૨૭) આપણી ફરજોનું તાત્પર્ય.

સર્વ સાથ મહેબત.

સ૦-હવે ત્યારે જરૂરથી દીન પોતાવટપણું આપનારી અથવા જાતી લોગ આપનારી છે તેનો આમટો ભાવાર્થ શું ?

જૉ-તેનો ભાવાર્થ આ કે તે દીન શિખવે છે કે “સર્વ સાથ મહોબત” એ આપણી જીંદગીની નેમ હોવી જોઈએ.

સૌ-સર્વ સાથ મહોબત જાળવવી તે કેમ તે જરા ખુલાસાથી કહેશો ?

જૉ-સર્વ સાથ મમતા, અને ભલી લાગણી સાથ રહેવું. અહુરમઝદ આપણુ સર્વનો, કુલ જગતનો બાપ છે અને આપણુ સર્વ તેનાં બચ્ચાં છીએ. તેથી એક કુટુંબનાં આસામીઓએ, પોતાના પિતાની મરજી રાખી, પોતાનાં ભાઈબંધો તરફ જેવી ફરજ બજાવવી જોઈએ, તેવી ફરજ આપણુ સર્વએ, તે આપણા પ્રતિબાજ બાપ અહુરમઝદની મરજી રાખી, આપણાં માણસ ભાઈબંધો તરફ બજાવવી જોઈએ. વળી કુલે પ્રાણીઓ તરફ માયાથી વર્તવું અને કુલે પેદાયશ તરફ તેની વૃદ્ધિ થાય અને તેનો ભોગવટો વધે તેવી રીતે વર્તવું.

(૨૮) જરથોશ્તી દીન અશોઘ આપનારી છે.

સૌ-જરથોશ્તી દીનનું બીજું વિશેષણ આપણાં એકરારનામાંમાં શું છે ?

જૉ-‘અષઓનીમ’ એટલે “અશો.”

સૌ-જરથોશ્તી દીનને અશો કહી છે તેની મતલબ શું ?

જૃ૦-તે દીન અશો છે, કારણ કે તે તેનાં કર્માન પ્રમાણે ચાલનારાંઓને અશો કરે છે.

સ૦-જ્ઞથોસ્તી દીન તે દીન પાલનારાંઓને અશો કરે છે એટલે શું ?

જૃ૦-એટલે તે શિખવે છે કે અહુરમઝ્દે નેમેતો સારો નિયમ, સિધ્ધો માર્ગ, સારો કાયદો, રાસ્ત કાનુન અખત્યાર કરી તે પ્રમાણે માણસે ચાલવું. એવા માર્ગ ઉપર ચાલવું તે અશોઇ. ખરો માર્ગ એકજ છે અને તે અશોઇનો છે. બીજા માર્ગો ખરા માર્ગો નથી.

સ૦-ત્યારે કુદરત, જે એક માર્ગે, એક નિયમે, એક કાયદા કાનુન સુજળ કામ કરે છે, તેનો માર્ગ અશોઇનો માર્ગ છે ?

જૃ૦-અલખતે. કુદરતમાં આપણે સઘળે અશોઇ નોંઘ્યો છીએ. એક નિયમે સઘળું વર્ષોવર્ષ, મહિને મહિને, દિવસે દિવસે, કલાકે કલાકે, પળે પળે, અહુરમઝ્દે મુકરર કરેલા કાયદા પ્રમાણે કામ ચાલે છે.

સ૦-તે કેવી રીતે તેના દાખલા આપશો ?

જૃ૦-હા. સુર્ય, ચંદ્ર અને સેતારાઓ એક ચોક્કસ વખતે નિયમિત રીતે ઉગતા અને અસ્ત પામતા દિસે છે. ભરતી અને ઓટ ચોક્કસ મુકરર વખતેજ થાય છે. ચોક્કસ વખતેજ રૂતુઓ પ્રમાણે હવામાં ગરમી થંડીના ફેરફારો થાય છે, અને ઝાડપાનોનું બીજમાંથી પુટવું, વધવું અને ખિલવું થાય છે. રૂતુઓ આપણને

કોઈ વખત થોડીક આગળપાછળ દિસે છે. પણ તે અપવાદો પણ કાયદા પ્રમાણેજ બને છે.

સૌ—ત્યારે અહુરમઝ્દ સઘળું કાયદા પ્રમાણેજ કરેછે?

જૌ—અલબત્તે. જગતના સઘળા કાયદાઓ અહુરમઝ્દે ઘડેલા છે. તેના એ કાયદાઓ તે અશોઈના કાયદાઓ છે. તે પોતે પોતાના ઘડેલા કાયદાઓ પ્રમાણેજ અમલ કરે છે. તેથી તે દ્વાદાર પોતે અશો ગણાયલો છે.

સૌ—ત્યારે અશોઈ માટે આપણી દીન આપણને શું શિખવે છે ?

જૌ—તે શિખવે છે કે અશો અહુરમઝ્દની નકલ કરી આપણે પણ તેના કાયદા મુજબ એક નિયમિત માર્ગ ઉપર ચાલવું કે તેથી આપણે પણ પોતાને અશો બનાવીશું.

(૨૯) કુદરત પરથી કુદરતના ખાવીંદ ઉપર.

સૌ—ત્યારે આપણાં પુસ્તકોમાં કુદરતની ખુલ્લું પેદાયશો, જેની કે સુર્ય, ચંદ્ર, સેતારા, પહાડો, નદી નાળાંઓ, આતશ, વિગેરેની ખુબી પિછાની છે અને તેઓ તરફ ભક્તિભાવ દેખાડયો છે, તે આ અર્થે

છે કે આપણું મન કુદરતની પેઠાયશે। ઉપરથી કુદરતના બનાવનાર ઉપર ભય ?

જ૦-હા. તે એજ અર્થ છે.

સ૦-ત્યારે એ સર્વ પેઠાયશેમાં આતશ આપણા ધર્મમાં ઘણી અગત્યની જગ્યા લે છે, તે પણ એજ મતલબે છે ?

જ૦-હા. તે એજ મતલબે છે.

સ૦-આપણે આતશની સેતાયશ ક્યેં છિએ, અને પવિત્ર આતશને બળવવા માટે આતશ બેહુરામો અને આતશ આદરનો જેવાં આતશ કહેહો બાંધ્યે છિએ, તે એવાજ ખ્યાલથી છે ?

જ૦-હા. તે એવાજ ખ્યાલથી છે. આતશ ગરમીનું નજરે પડતું રૂપ છે. હવે હાલની વિદ્યા પણ દેખાડે છે કે ગરમી એક બળ તરીકે આ બહોળી કુદરતમાં મોટું, નજદીક સઘળું કામ, કાયદા મુજબ, નિયમ પ્રમાણે કરે છે. તેથી તે બળનાં નજરે પડતા રૂપ તરીકે આતશ તરફ આપણે માન અને મમતાની નજરથી જોઈએ છિએ.

સ૦-ત્યારે આતશ કહેહોના આતશ તરફ આપણે વધુ ભક્તિભાવથી જોઈએ છિએ તે શા સબબે ?

જ૦-આ જગતમાં ફેલાયલી ગરમી અને રોશનીનાં બળનાં નજરે પડતાં રૂપ તરીકે, અને તે હાદારનાં ગુર અને ખોરેહની એક નિશાની તરીકે આપણે

આતશ તરફ ભલી માનપૂર્વક લાગણી ધરાવે છેએ. વળી તે ઉપરાંત આતશ કદેહોમાંના આતશ ઉપર ખાસ કરીને કેટલીક ધાર્મિક ક્રિયાઓથી પવિત્રતાનો છાપ મારી તેના સંબંધમાં નીતિનો ખોધ આપનારું કેટલુંક રૂઢું તત્વ ઉમેર્યું છે, તેથી આ પવિત્ર કરેલા આતશ તરફ આપણુ વધુ ભક્તિભાવથી જોઈએ છીએ.

(૩૦) સર્વ દીનોમાં જરથોશ્તી દીન સરસ.

સ૦—આગળ ચાલતાં જરથોશ્તી દીનનાં એકરારનામાંમાં આપણે શું વધુ એકરાર કર્યે છેએ ?

જ૦—આપણે નીચલા શબ્દો લખી એ દીનને સર્વ દીનોમાં સરસ ગણ્યે છેએ.

યા હાઈતિનામચા બુધ્યેઘનિતનાંમચા મજિશ્તાચા વહિશ્તાચા સ્ત્રએશ્તાચા, યા આહુઈરિશ્ જરથુશિરિશ્.

સ૦—એ શબ્દોનો અર્થ જણાવશો ?

જ૦—“ જે દીનો હૈયાત છે અને જે દીનો હવે પછી ઉભી થશે તેઓમાં સર્વથી મોટી, સર્વથી ભલી, સર્વથી સરસ અહુરમજ્દી જરથોશ્તી દીન છે.”

સ૦—ત્યારે આપણે માનવું જોઈએ કે આપણી માજ્દયસ્તી જરથોશ્તી દીન બીજી સર્વ દીનો કરતાં સરસ છે ?

જા૦-હા. એક જરથોશ્ટીએ પોતાની દીનને બીજી દીનો કરતાં સરસ માનવી નેમ્યો.

સ૦-આપણા એક ધર્મ પુસ્તકમાં એ બાબે શું મિસાલ કહી છે ?

જા૦-વંદીદાદમાં કહ્યું છે કે જે પ્રમાણમાં વોઉરકશ નામનો દરિયો પાણીના બીજ ભાગો, જેવા કે સરોવર, નદીઓ, નાળાંઓ કરતાં મોટો છે, તે પ્રમાણમાં જરથોશ્ટી દીન બીજી દીનો કરતાં મોટી છે.

સ૦-ત્યાં બીજી શું મિસાલ આપી છે ?

જા૦-જે પ્રમાણમાં પાણીનો એક મોટો ઝરો નાના ઝરા કરતાં નેસમાં આગળ દોડે છે તે પ્રમાણે જરથોશ્ટી દીન બીજી દીનો કરતાં ખુબીમાં આગળ છે.

સ૦-ત્યાં ત્રિજી મિસાલ શું આપી છે ?

જા૦-જે પ્રમાણે એક મોટું ઝાડ નાનાં ઝાડોને ઢાંકી નાંખે છે તેમ જરથોશ્ટી દીન બીજી દીનોને સરસાઈમાં ઢાંકી નાંખે છે.

સ૦-ત્યારે જેઓ પોતે જરથોશ્ટી કહેવાવા માંગતા હોય તેઓએ એ દીનને સરસ માનવાનો એકરાર કરવો નેમ્યો ?

જા૦-હા.

સ૦-ત્યારે તેઓએ માનવું નેમ્યો કે હાલની હિયાત દીનોમાં કે હવે પછી હસ્તીમાં આવે તે સર્વ દીનોમાં જરથોશ્ટી દીન સર્વથી મોટી, સર્વથી લઘી અને સર્વથી સરસ છે ?

જા૦-હા. એક જરથોશ્ટી કુસ્તી કરતાં લણતરમાં ઉપલા શખ્દોથી એ એકરાર દરરોજ કરે છે.

સા૦-બીજી દીનો તરફ અને તે દીનો માનનારાઓ તરફ આપણે કેવી રીતે વર્તવું જોઈએ ?

જા૦-આપણી દીન ઉપર મજબુત યકીન રાખી બીજી દીનવાળા લાઇખ'ધો તરફ આપણે શહેન-શિલતાથી વર્તવું જોઈએ.

(૩૧) સઘળી નેઆમતનો આપનાર ખુદા.

સા૦-તમારાં એકરારનામાંમાં ઉપર મુજબ જરથોશ્ટી દીનને બીજી દિનો કરતાં સર્વોપરી ગણી તમે વધુ શું જણાવો છો ?

જા૦-‘અહુરાઈ મજદાઈ વીરપા વોહુ ચિનહી,’ એટલે “સઘળી ચીજ હું અહુરમજ્દથી માનું છું.”

સા૦-એ એકરારની મતલબ શું ?

જા૦-મતલબ એ કે સઘળું અહુરમજ્દથી છે. સઘળી નેઆમતો અહુરમજ્દથી છે. સઘળી ચીજો અહુરમજ્દથી છે. સઘળું અહુરમજ્દેજ સરજયું છે.

સા૦-આ યકીન આપણને શું શિખવે છે ?

જા૦-તે એ શિખવે છે કે આપણું લડું થાય તો તે માટે આપણે તે દાદારનાં આભારી છીએ. તે માટે

તે સાહેબનો ઉપકાર માનવો. તે ભલાંથી આપણે છકી જવું નહિ, પણ તે ભલું નમનતાઈ અને કમીપણાં સાથે ભોગવવું અને તેમાં આપણી આનુષાનુનાંએને શરીક કરવાં.

સ૦-ત્યારે બીજા હાથ ઉપર આપણું કાંઈ ભુંડું થાય, આપણી ઉપર દુઃખ આવી પડે, ત્યારે શું ધારવું ?

જ૦-જો આપણું ભુંડું આપણી પોતાની ભુલથી થયું હોય તો, દાદાર હજુર પસ્તાવો કરી તે ભુલ સુધારી દુઆ ગુજારવી, અને કેશેશ કરવી કે હવેથી આપણે હાથે કાંઈ ભુંડું ન થાય પણ સ' ભલું થાય.

સ૦-જો તે દુઃખ આપણી પોતાની તકસીરો યા ભુલોથી નહિ આવી પડ્યું હોય, પણ આપણો ચારો નહિ એવા સંજોગો વચ્ચે આવી પડ્યું હોય તો શું ધારવું ?

જ૦-ખુદાતાલા ઉપર વિશ્વાસ રાખી તે ખમવું, એવા વિચાર અને આશાથી, કે તે દુઃખ આપણે માટે એક કસોટી સમાન છે, અને સઘળું ભલું થશે.

સ૦-ત્યારે દુઃખ વેલા કઈ બે ચીજની જરૂર છે ?

જ૦-એક હાથ ઉપર દુઃખ ટાળવાની અને સુખ મેળવવાની આપણે પોતે કેશેશ કરવી, અને બીજા હાથ ઉપર તે દાદાર ઉપર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ રાખવો કે અહુરમઝ્દે જે સરજ્યું છે તે સઘળું કાંઈ ભલાં માટેજ છે.

સ૦-એવા બે વિચાર આપણું કેવી રીતે લલુ કરશે ?

જ૦-એ બેઉ વિચારો એક હાથ ઉપર આપણને સંતોષી બનાવશે અને બીજા હાથ ઉપર આપણી તુંડાઈને મારશે, અને સુખ અને દુઃખ વચ્ચે આપણને એક સરખાં સમતોલ અને સુખી રાખશે.

(૩૨) જૂરથોશતી માજ્ઞદ્યસ્ની દીનની ખરી વખાણ શામાં સમાયલી છે ?

સ૦-આપણાં એકરારનામાંના સેવટના શબ્દો શું છે ?

જ૦-‘અએષા અસ્તી દ્યએનયાઓ માજ્ઞદ્યસ્નોઈશ્ આસ્તૂઈતિશ,’ એટલે “ આ માજ્ઞદ્યસ્ની દીનની વખાણ છે.”

સ૦-એ શબ્દોની મતલબ શું ?

જ૦-મતલબ એ કે એકરારનામાંના આગળ જણાવેલા શબ્દોમાં માજ્ઞદ્યસ્ની દીનની વખાણ સમાયલી છે.

સ૦-ત્યારે જૂરથોશતી દીનની સ્તુતિ કરવી એટલે ઉપલું એકરારનામું લણવું ?

જ૦-હા. ઉપલું એકરારનામું લણવું. પણ ફક્ત લણવું એટલું જ નહિ પણ તેનો ભાવાર્થ સમજી તે ઉપર અમલ કરવો.

સ૦—ત્યારે તમે એ એકરારનામાં મુજબ મને દુકામાં કહી જશો કે એક જરથોશ્તીએ ખરા જરથોશ્તી તરીકે શું કરવું ?

જ૦—હા. તેણે ત્રણ બાબતો માનવી:—

(૧) આ જગતના પેદા કરનાર અને તે ઉપર હુકમત કરનાર તરીકે એક ખુદાને માનવો, અને સઘળી નેઆમતો તેના તરફથી માનવી.

(૨) “કરણી તેવી પાર ઉતરણી” ના નિયમ મુજબ આપણે અહુરમઝ્દને જવાબ આપવાનો છે તે માનવું.

(૩) મરણ બાદ બીજી મીનોઈ જીંદગી માનવી.

સ૦—એ ત્રણ બાબતોને માનીને લલી જીંદગી ગુજરી તે દાદારને લલો જવાબ આપવાને આપણુ શકિતવાન થઈએ તે માટે આપણે જે ત્રણ પાયા સમાન નિયમો અજત્યાર કરવાના છે તે કયા ?

જ૦—(૧) હુમત એટલે નેક વિચાર.

(૨) હુજત એટલે નેક વચન.

(૩) હૈશ્ત એટલે નેક કામ.

સ૦—ઉપર જણાવેલાં ત્રણ પ્રકારનાં ચક્રીન ધરાવવા માટેનો ખયાલ બાંધવા માટે અને ઉપલા ત્રણ પાયા સમાન મૂળતત્વો અજત્યાર કરવાનો ખયાલ બાંધવા માટે આપણે શું કરવું ?

જા૦—તે દાદારની કુદરત તરફ જોતાં રહેવું અને તેનાં કાયદા સમજતાં રહેવું. કુદરતમાં અશોધનો અથવા ભલી વ્યવસ્થાનો જે કાનુન જોવામાં આવે છે તે જોઈ, કુદરત ઉપરથી કુદરતના બુલંદ પદાર્થો, જેવા કે સુર્ય, ચંદ્ર, સેતારા, આતશ, પાણી, વિગેરે ઉપરથી કુદરતના ખાવીંદ ઉપર વિચાર લઈ જવો અને કુદરતમાં વ્યાપી રહેલા તેના કાનુનો અને ફર્માનોને તાબે થવું અને તે ઉપર અમલ કરવો.

